

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри Н.П. Волкова
“14” січня 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
***«Педагогічна майстерність та комунікація
викладача»***

для спеціальності
015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»
рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

м. Дніпро
2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність та комунікація викладача» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» / Укладач: Н.П. Волкова. Д.: Університет імені Альфреда Нобеля, 2025.

Розробник: Н.П. Волкова д.п.н., проф.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та педагогіки

Протокол №8 від 14.01.2025 р.

ЗМІСТ

1. Програма навчальної дисципліни	4
2. Заплановані результати навчання. Матриця формування і оцінювання компетентностей здобувачів вищої освіти з дисципліни	10
3. Орієнтовний перелік питань підсумкового контролю	14
4. Порядок оцінювання результатів навчання	15
5. Рекомендована література (основна, допоміжна)	19
6. Інформаційні ресурси в Інтернеті	23

1. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЯК ОСНОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Тема 1. Педагогічна майстерність та особистість викладача закладу професійної освіти

Феномен педагогічної майстерності в контексті вітчизняних та світових наукових підходів. Стан практики управління розвитком педагогічної майстерності викладача в умовах закладу професійної освіти, її ресурсного та методичного забезпечення. Педагогічна майстерність як складова педагогічної культури викладача та синтез розвинутого психолого-педагогічного мислення, професійно-педагогічних знань, навичок і вмінь, емоційно-вольових засобів виразності.

Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». Знання предметної галузі, енциклопедизм – основа професійного успіху викладача-дослідника. Технології здорової академічної конкуренції. Рейтинг науково-педагогічних працівників..

Тема 2. Особистісний чинник викладача у формуванні майстерності педагогічної діяльності

Педагогічний такт і тактовність педагога. Складові педагогічного такту. Тактовна поведінка викладача. Поради щодо формування педагогічного такту у викладача. Формування професійної уваги та уваги (соціально-перцептивна техніка) у педагогічній діяльності викладача.

Професійне самоудосконалення викладача. Компоненти і методи професійного самовдосконалення. Шляхи та засоби розвитку педагогічної діяльності вчителя

Професійні та особистісні якості викладача. Педагогічний професіоналізм викладача. Педагогічні здібності викладача. Педагогічні цінності викладача. Формування індивідуального стилю педагогічної діяльності.

Імідж сучасного педагога. Складові та функції професійного іміджу. Принципи, технології утворення іміджу. Вплив іміджу на професійне зростання педагога. Педагогічна майстерність і авторитет викладача.

Тема 3. Професійні деформації у педагогічній діяльності

Майстерність саморегуляції емоційно-почуттєвої сфери педагога. Внутрішня техніка (психотехніка) викладача як складова майстерності педагогічної діяльності педагога. Психологічна стійкість як основа внутрішньої техніки педагога. Професійний стрес та професійне вигорання/ «синдром професійного вигорання», причини та структура. Способи виходу зі стресу. Саморегуляція та її структура. Шляхи досягнення емоційної саморегуляції

Синдром емоційного вигорання викладача закладу вищої освіти. Причини, наслідки, профілактика синдрому емоційного вигорання викладача закладу вищої освіти. Арсенал психологічних ресурсів для запобігання

професійних деформацій і розчарування у педагогічній діяльності.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. МАЙСТЕРНІСТЬ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ВЕРБАЛЬНІ ТА НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ

Тема 4. Майстерність професійно-педагогічної комунікації: витоки, сутність, складові

Історичні витоки професійно-педагогічної комунікації. Сутність, види, функції, моделі комунікації. Комунікативні знання, вміння, навички, досвід. Педагогічне спілкування – провідна складова професійно-педагогічної комунікації, його сутність, особливості, функції, стилі, моделі. Інформація, її збір, обробка, збереження, сприймання й розуміння. Обмін інформацією у професійно-педагогічній комунікації, бар'єри й ускладнення.

Тема 5. Майстерність вербальної й невербальної комунікації викладача

Професійно-педагогічна мова й мовлення – основа комунікації педагога. Сутність, функції мови й мовлення викладача. Індивідуальний стиль мовлення. Види, особливості вербальних засобів професійно-педагогічної комунікації.

Культура мови й мовлення викладача. Техніка мовлення. Мовленнєвий етикет та моделі взаємодії „викладач-студент”. Змістова підготовка викладача до виступу перед аудиторією.

Вимоги до голосу, дикції. Уміння педагога в техніці мовлення: регулювання сили й висоти голосу, інтонації; урізноманітнення тональності мовлення; чітка артикуляція і злитність звуків, регуляція їх швидкості з метою оптимізації темпоритму мовлення. Шляхи вдосконалення мовлення майбутнього викладача.

Характеристика невербальних засобів педагогічної комунікації, їх функціональне значення та особливості. Фізіологічні засоби зовнішньої естетичної виразності педагога (колір шкіри, очей, волосся, зріст, статура, постава, хода). Функціональні засоби зовнішньої виразності (візуальний контакт, міміка, жести, пантоміміка, дистанція). Міміка викладача, її елементи, засоби виразності та умови продуктивного використання. Пантомімічна культура викладача. Особливості та умови ефективності педагогічних жестів, пози, ходи викладача.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

1. Педагогічна майстерність в контексті вітчизняних та світових наукових підходів

Питання для обговорення:

1. Обґрунтуйте, чим визначається педагогічна майстерність у сучасних теоріях?

2. Порівняйте українські та зарубіжні підходи до педагогічної майстерності?
3. Які, на вашу думку, компоненти входять до структури педагогічної майстерності викладача?

Практичні кейси:

1. Порівняльний аналіз двох моделей педагогічної майстерності (української та міжнародної).

2. Розбір кейсу «Викладач не може зацікавити групу студентів, хоча володіє матеріалом на високому рівні. Що йому бракує в аспекті педагогічної майстерності?».

Індивідуальний проєкт:

Підготуйте інфографіку «Компоненти педагогічної майстерності сучасного викладача» для власного портфолію.

Фасилітаційні технології: Світове кафе: «Якою має бути педагогічна майстерність ХХІ століття?».

Створити робочий зошит для саморефлексії.

Приклад робочого зошита для семінару «Педагогічна майстерність у вітчизняних та світових підходах»

1. Мотиваційне запитання: Які якості, на вашу думку, визначають «майстерного викладача»?
2. Ключові поняття (запишіть визначення під час обговорення):
 - Педагогічна майстерність –
 - Педагогічна компетентність –
 - Професійна рефлексія –
3. Завдання: Порівняльна таблиця

Погляди українських науковців	Погляди зарубіжних науковців

4. Ситуаційний кейс: Викладач знає матеріал і має глибокі знання, але студенти втрачають увагу.
 - У чому, на вашу думку, причина?
 - Яких компонентів педагогічної майстерності бракує?
5. План дій: Напишіть 3 дії, які ви плануєте впровадити для розвитку власної педагогічної майстерності.
6. Рефлексія: Що нового я дізнався сьогодні? Як це допоможе мені у професійній діяльності?

2. Технологічні та методичні особливості педагогічного супроводу розвитку педагогічної майстерності викладача

Питання для обговорення:

1. Поясніть, які технології сприяють розвитку педагогічної майстерності?
2. У чому полягає педагогічний супровід викладача?
3. Як менторинг і наставництво впливають на розвиток педагогічної майстерності?

Практичні кейси:

1. Розробка плану супроводу молодого викладача у розвитку педагогічної майстерності.

2. Аналіз методичних підходів до формування педагогічної майстерності у закладах вищої освіти.

Індивідуальний проєкт: Змодельуйте покрокову інструкцію «Як я розвиватиму власну педагогічну майстерність протягом навчального року».

3. Педагогічний такт як стратегія поведінки викладача

Питання для обговорення:

1. Покажіть підходи дослідників до розуміння педагогічного такту.
2. Обґрунтуйте, які ситуації вимагають особливого педагогічного такту.
3. Доведіть, що педагогічний такт впливає на дисципліну та мотивацію студентів.

Практичні кейси:

1. Ситуаційна вправа «Конфлікт між студентом і викладачем: як проявити педагогічний такт?».

2. Аналіз власного досвіду порушення/дотримання педагогічного такту.

Індивідуальний проєкт:

Напишіть есе «Три ситуації, де я застосував педагогічний такт» (реальні або уявні приклади).

Фасилітаційні технології: Рольові ігри з відпрацювання тактової поведінки.

4. Майстерність публічного виступу викладача

Питання для обговорення:

1. Ключові елементи ефективного публічного виступу.
2. Як подолати страх публічного виступу?
3. Прийоми утримування уваги аудиторії.

Практичні кейси:

1. Аналіз відео публічного виступу викладача: визначення сильних і слабких сторін.

2. Практика міні-виступу (3-5 хв) перед групою з подальшим зворотним зв'язком.

Індивідуальний проєкт: запишіть 1-хвилинне відео з власним представленням для навчальної групи, застосовуючи принципи майстерності публічного виступу. Speed-presentation (короткі виступи з фідбеком).

5. Культура мови й техніка мовлення викладача

Питання для обговорення:

1. Культура мовлення викладача.
2. Поясніть, як впливає темп, гучність і дикція на сприйняття інформації студентами.
3. Як уникати мовних паразитів?

Практичні кейси:

1. Аналіз аудіозапису власної мови на наявність мовних помилок та паразитів.
2. Практика читання складного наукового тексту з правильним інтонуванням.

Індивідуальний проєкт: створіть власний мовленнєвий чек-лист для аудиторної роботи (5-7 пунктів). Коло зворотного зв'язку після демонстрацій мовлення.

6. Переконавання як основний спосіб комунікативного впливу педагога

Питання для обговорення:

1. Методи переконання. ефективні у викладанні.
2. Поясніть, яким чином аргументація допомагає формувати критичне мислення у студентів.
3. Етичні межі впливу викладача.

Практичні кейси:

1. Розбір кейсу «Викладач намагається переконати студентів у цінності академічної доброчесності».

2. Дискусія «Чи завжди переконання виправдане у педагогіці?».

Індивідуальний проєкт: напишіть аргументативний текст (0,5 сторінки) для пояснення студентам важливості активної участі у практичних заняттях.

Дебати на тему «Переконання як інструмент маніпуляції чи навчання?».

7. Майстерність невербальної комунікації педагога

Питання для обговорення:

1. Значення невербальної комунікації у викладанні.
2. Яким чином рухи, жести та поза впливають на сприйняття?
3. Контролювання власної невербальної поведінки.

Практичні кейси:

1. Аналіз відеозапису невербальної поведінки викладача під час лекції.

2. Практика передачі одного і того ж повідомлення з різною невербальною подачею.

Індивідуальний проєкт: створіть міні-відео (1 хв) з використанням усвідомлених невербальних сигналів для привітання групи.

Фасилітаційні технології: невербальна пантоміма (групові вправи для розвитку самоконтролю).

8. Міміка викладача та пантомімічна культура

Питання для обговорення:

- Як міміка впливає на емоційний клімат в аудиторії?
- Які є елементи міміки, що корисні у викладанні?
- Які помилки у використанні міміки можуть заважати навчанню?

Практичні кейси:

1. Практика «Відтворення різних емоційних станів за допомогою міміки».

2. Розбір кейсу «Надмірна міміка та її вплив на студентів».

Індивідуальний проєкт: підготуйте короткий «мімічний словник викладача» (10 основних емоцій та їх використання в навчальному процесі).

9. Комп'ютерні засоби професійно-педагогічної комунікації

Питання для обговорення:

1. Назвіть та доведіть, які комп'ютерні інструменти ефективні для комунікації зі студентами?
2. Організація зворотного зв'язку у цифровому середовищі.
3. Ризики та переваги комунікації онлайн.

Практичні кейси:

1. Аналіз кейсу «Викладач використовує LMS для взаємодії зі студентами: плюси і мінуси».
2. Практична робота з Google Classroom/Moodle/Telegram у полі викладача.
3. Робота в групах: створення міні-курсів у Google Classroom.

10. Особливості навчальної взаємодії онлайн у синхронному і асинхронному режимі

Питання для обговорення:

1. Різниця між синхронним і асинхронним навчанням.
2. Стратегії взаємодії у Zoom/Google Meet найефективні.
3. Як забезпечити залучення студентів у асинхронному режимі?

Практичні кейси:

1. Аналіз кейсу «Викладач проводить заняття у Zoom, але студенти не активні. Як залучити їх до взаємодії?».
2. Практична вправа «Проведення фрагменту заняття у Zoom з використанням інтерактивних інструментів».

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

1. Змодельювати дорожню карту професійного і особистісного розвитку викладача ЗВО. Передбачає підготовку матеріалів для самопрезентації або презентації теми обраного дослідження у формі стендової доповіді, презентації за технологією візуального мислення.

2. Підготувати есе (до 1800 знаків) на тему «Особливості комунікації в системі «викладач – здобувач», «викладач – викладач», «здобувач – здобувач» в освітньому, в позааудиторній роботі, у фокус-групі, професійній спільноті (за вибором аспіранта).

3. Підготувати есе «Ваші особисті уявлення про професійну майстерність викладача закладу професійної освіти, її структуру та чинники впливу на її формування.

4. Необхідно підібрати чотири педагогічні ситуації для аудиторного обговорення та попередження комунікативних бар'єрів в системі «викладач – студент», «викладач – викладач».

5. Підготувати реферат (2–3 сторінки) про один вітчизняний та один зарубіжний підхід до педагогічної майстерності. Виділити 5 характеристик педагогічної майстерності, які вважаєте ключовими для себе як майбутнього викладача.

6. Скласти індивідуальний план розвитку власної педагогічної майстерності (1–2 сторінки) із зазначенням цілей, етапів і інструментів. Обрати метод або технологію (коучинг, тьюторинг, фасилітація) та описати, як її можна використати для розвитку викладача.

7. Описати 3 практичні ситуації в аудиторії, де викладач має виявити педагогічний такт, і запропонувати варіанти реагування. Здійснити письмову коротку рефлексію (0,5 сторінки), як ви розумієте педагогічний такт у власній діяльності.

8. Підготувати короткий конспект 5-хвилинного навчального виступу з дисципліни «Педагогічна майстерність та комунікація викладача» (структура: вступ, основна частина, висновок). Скласти check-list для самооцінки публічного виступу (10 пунктів).

9. Виконати вправу: записати власний 2-хвилинний виступ на відео та проаналізувати (дикція, темп, інтонація, паузи). Скласти таблицю власних мовленнєвих сильних і слабких сторін.

10. Підготувати короткий текст (до 1 сторінки), що має переконати аудиторію у важливості певної ідеї у вашій професійній (дослідницькій) сфері. Виділити у тексті засоби аргументації та риторичні прийоми.

11. Скласти список із 10 невербальних сигналів, які ви плануєте використовувати для підтримки уваги аудиторії. Проаналізувати власне невербальне спілкування під час викладання (запис/спостереження).

12. Написати коротку пам'ятку (1 сторінка) для проведення онлайн-заняття у Zoom. Підготувати сценарій 10-хвилинної взаємодії з аудиторією у синхронному онлайн-режимі (вступ, активність, завершення).

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Символ результатів навчання за спеціальністю	Результати навчання дисципліни
	Знання
РН-6-1	Критично оцінювати наукову інформацію з авторитетних джерел (наукові журнали, бази даних, монографії тощо) з питань методологічних, науково-теоретичних та організаційно-педагогічних засад розвитку професійно-педагогічної діяльності викладача, педагогічної майстерності й комунікації викладача закладу професійної освіти через аспекти його професійного та особистісного розвитку
РН-6-2	Демонструвати знання та розуміння передових концептуальних

	та методологічних підходів до педагогічної майстерності й комунікації викладача, ресурсного забезпечення розвитку педагогічної майстерності й комунікації викладача закладу професійної освіти
РН-8-1	Формулювати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо організації освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти з урахуванням інноваційних наукових ідей щодо культури мислення, мови, мімічної та пантомімічної виразності, педагогічної техніки та ораторського мистецтва, майстерності педагогічного спілкування
	Уміння
РН-6-3	Самостійно і творчо опрацьовувати теоретичний та практичний матеріал з проблем педагогічної майстерності, мімічної та пантомімічної виразності, педагогічної техніки та ораторського мистецтва, майстерності педагогічного спілкування, моделювання індивідуального стилю професійної комунікації, траєкторії професійного розвитку й вдосконалення
РН-7-1	Планувати, організовувати та проводити оригінальні наукові дослідження, досягати наукових результатів, що створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем педагогічної діяльності та педагогічної майстерності, як основи опанування механізмами розвитку особистісного потенціалу викладача
РН-8-2	Приймати обґрунтовані інноваційні рішення у сфері професійної освіти, організації педагогічної діяльності, моделюванні власної траєкторії розвитку педагогічної майстерності, комунікативної компетентності
РН-8-3	Реалізовувати технології професійно-педагогічного самовдосконалення викладача та моніторингу власної педагогічної діяльності, застосовувати методики самоактуалізації, саморозвитку і самовдосконалення в освітній діяльності
РН-8-4	Прогнозувати результати впливу засобів вербальної та невербальної комунікації викладача на покращення якості освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти
	Комунікація
РН-7-2	Формулювати й обґрунтовувати власні наукові погляди на культуру мислення, мови, мімічної та пантомімічної виразності, педагогічної техніки та ораторського мистецтва, майстерності педагогічного спілкування, розмаїття вербальних, невербальних, комп'ютерних засобів професійної комунікації, дискутувати з представниками різних професійних спільнот і наукових галузей

РН-7-3	Публічно представляти результати досліджень та критичний аналіз наукових ідей щодо професійного розвитку викладача, його педагогічної майстерності й комунікації із дотриманням правил наукової етики, правових і соціальних норм у процесі професійної та науково-інноваційної діяльності
РН-8-5	Демонструвати лідерські якості, культуру усної, письмової та візуальної комунікації навички міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу, вміння працювати в команді дослідників
	Автономність і відповідальність
РН-6-4	Визначати свою відповідність вимогам до викладача професійної освіти, що передбачають професіоналізм діяльності, професіоналізм особистості, високий рівень культури наукового мислення, наукової діяльності, академічної доброчесності
РН-8-6	Об'єктивно і відповідально ставитися до організації освітнього процесу із дотриманням норм педагогічної та наукової етики

МАТРИЦЯ
ФОРМУВАННЯ І ОЦІНЮВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІЧНА
МАЙСТЕРНІСТЬ ТА КОМУНІКАЦІЯ ВИКЛАДАЧА» З УРАХУВАННЯМ ФОРМ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема	Компетентності, які формуються (шифр відповідно до освітньої програми)	Програмні результати навчання (шифр відповідно до освітньої програми)	Результати навчання з дисципліни	Методи, технології викладання та навчання	Методи контролю
1. Педагогічна майстерність та особистість викладача закладу професійної освіти	ІК, ЗК-5, СК-3	РН-6	РН-6-1, РН-6-2, РН-6-3, РН-6-4	Лекції, практичне заняття, аналіз кейсів, групова робота, мозковий штурм, метод проєктів, самостійна робота	Практичні завдання, критичний аналіз, презентація проєкту, участь у груповій дискусії, усні відповіді, практична демонстрація
2. Особистісний чинник викладача у формуванні майстерності педагогічної діяльності	ІК, ЗК-3, ЗК-7, СК-3, СК-4, СК-6	РН-7, РН-8	РН-7-1, РН-7-3, РН-8-2, РН-8-4	Проблемна лекція, дискусія за матеріалами вивчених літературних джерел, семінар-дебати, семінар-діалог, вирішення проблемних ситуацій, робота в мікрогрупах, семінар-вирішення ситуаційних задач аналіз конкретних ситуацій (case-study), презентації, пошук в Інтернет	Усні відповіді на запитання, вирішення задач (проблемних ситуацій), пояснення розв'язання задач, оцінювання презентації
3. Професійні деформації у педагогічній діяльності	ІК ЗК-5, СК-3	РН-6	РН-6-1, РН-6-3, РН-6-4	Лекції, практичне заняття, аналіз кейсів, групова робота, мозковий штурм, метод проєктів (міні-проєкти), самостійна робота	Тестування, практичні завдання, критичний аналіз, презентація проєкту, участь у груповій дискусії, усні відповіді, практична демонстрація, залік
4. Майстерність професійно-педагогічної комунікації: витоки, сутність, складові	ІК, ЗК-5, ЗК-7, СК-3, СК-6	РН-6, РН-8	РН-6-1, РН-6-2, РН-8-6	Лекції, практичне заняття, аналіз кейсів, групова робота, мозковий штурм, метод проєктів, самостійна робота	Практичні завдання, критичний аналіз, презентація проєкту, участь у груповій дискусії, усні відповіді, практична демонстрація
5. Майстерність вербальної й невербальної комунікації викладача	ІК, ЗК-3, ЗК-5, , ЗК-7, СК-3, СК-4, СК-6	РН6, РН-7, РН-8	РН-8-1, РН-8-2, РН-8-3, РН-8-4, РН-8-5, РН-7-2	Фасилітаційні методи, семінар-діалог, вирішення проблемних ситуацій, проєктна робота, пошук в Інтернет, робота в групах	Участь фасилітаційних технологіях, участь у семінар-діалозі, вирішення проблемних ситуацій, дослідницький проєкт, оцінювання групових презентації

3. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Педагогічна майстерність викладача закладу вищої освіти: сутність, зміст, складові.
2. Феномен педагогічної майстерності в контексті вітчизняних та світових наукових підходів.
3. Педагогічна майстерність як складова педагогічної культури викладача та синтез розвинутого психолого-педагогічного мислення, професійно-педагогічних знань, навичок і вмінь, емоційно-вольових засобів виразності.
4. Найкращі вітчизняні та зарубіжні педагогічні практики педагогічної майстерності.
5. Технологічні та методичні особливості педагогічного супроводу розвитку педагогічної майстерності викладача закладу професійної освіти.
6. Формування індивідуального стилю педагогічної діяльності.
7. Імідж сучасного педагога: складові, функції професійного іміджу; принципи і технології формування іміджу.
8. Викладач-лідер як організатор сучасного освітнього простору та наукової школи у закладі вищої освіти.
9. Проблеми розвитку педагогічної майстерності в історії педагогічної думки та практики.
10. Перспективи розвитку особистості викладача в умовах закладу професійної освіти.
11. Характеристика складових педагогічної майстерності.
12. Внутрішня техніка (психотехніка) викладача як складова майстерності педагогічної діяльності педагога.
13. Психологічна стійкість як основа внутрішньої техніки педагога: саморегуляція та її структура, шляхи досягнення емоційної саморегуляції.
14. Педагогічний такт і тактовність педагога: складові педагогічного такту, тактовна поведінка викладача.
15. Поради щодо формування педагогічного такту у викладача.
16. Формування професійної уяви та уваги (соціально-перцептивна техніка) у педагогічній діяльності викладача.
17. Професійне самоудосконалення викладача: сутність, компоненти, методи.
18. Психологічні чинники розвитку педагогічної майстерності педагога в умовах євроінтеграції.
20. Педагогічна техніка як елемент педагогічної майстерності викладача закладу професійної освіти.
21. Педагогічна майстерність і авторитет викладача закладу професійної освіти.
22. Майстерність викладача у керуванні психічним самопочуттям.
23. Зовнішній вигляд викладача, основи мімічної і пантомімічної виразності.
24. Розкрийте історичні витоки професійно-педагогічної комунікації.
25. Обґрунтуйте сутність, види, функції, моделі комунікації.
26. Комунікативні знання, вміння, навички, досвід.

27. Доведіть, що педагогічне спілкування – провідна складова професійно-педагогічної комунікації, його сутність, особливості, функції, стилі, моделі.

28. Інформація, її збір, обробка, збереження, сприймання й розуміння. Обмін інформацією у професійно-педагогічній комунікації, бар'єри й ускладнення.

29. Доведіть, що ефективна професійно-педагогічна комунікація – основа сприятливого соціально-психологічного клімату педагогічного колективу.

30. Професійно-педагогічна мова й мовлення – основа комунікації педагога. Сутність, функції мови й мовлення викладача.

31. Індивідуальний стиль мовлення. Види, особливості вербальних засобів професійно-педагогічної комунікації.

32. Культура мови й мовлення викладача. Техніка мовлення.

33. Мовленнєвий етикет та моделі взаємодії „викладач-студент”. Змістовна підготовка викладача до виступу перед аудиторією.

34. Сутність, класифікація невербальних засобів комунікації. Співвідношення вербальних і невербальних засобів комунікації.

35. Проаналізуйте соціальні засоби зовнішньої естетичної виразності.

36. Педагогічний вплив як основа педагогічної взаємодії. Прийоми педагогічного впливу: створюючі та гальмівні. Операції педагогічного впливу («Я-повідомлення», «Ти-повідомлення», «Безумовність норми»)..

37. Майстерність забезпечення зворотного зв'язку у спілкуванні. Технології побудови зворотнього зв'язку у взаємодії «викладач-студент» («рапорт», візуальне сканування, нерефлексивне і рефлексивне слухання).

38. Техніка переконуючого впливу викладача в індивідуальній бесіді.

39. Розкрийте особливості роботи викладача з електронними банками інформації, труднощі пошуку освітніх матеріалів мережі Internet.

40. Обґрунтуйте різновиди, форми дистанційної освіти, вимоги до викладача. Форми взаємодії викладача у процесі дистанційного навчання.

4. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумкова оцінка по дисципліні виставляється за 100-бальною шкалою згідно «Положення про організацію освітнього процесу». Завданнями поточного модульного контролю знань здобувачів є перевірка та оцінка:

а) систематичності та активності роботи здобувача на аудиторних заняттях;

б) виконання завдань, виданих для самостійного опрацювання;

в) виконання індивідуальних проєктів;

г) розуміння та засвоєння матеріалу, набутих навичок та вмінь самостійно опрацьовувати матеріал, самостійно працювати з літературою та іншими джерелами, осмислювати та узагальнювати зміст теми та розділу, а також умінь усно чи письмово подавати матеріал у вигляді презентації, відповідей на запитання тощо

Результати поточного контролю знань здобувачів вищої освіти входять як складові елементи до загальної (остаточної) оцінки знань здобувачів з певної дисципліни.

Якщо аспірант/ка за результатами підсумкового вивчення навчальної дисципліни набрав/ла менше 60 балів, він/вона отримує незадовільну підсумкову оцінку

Усі письмові роботи аспіранта проходять перевірку на оригінальність. Рівень оригінальності повинен бути не нижче 70%. У разі виявлення неоформлених відповідним чином запозичень, фальсифікації даних чи інших форм академічної недобросовісності роботи анулюються, а до порушників застосовуються методи впливу, передбачені «Положенням про організацію навчального процесу».

Розподіл балів за змістовими модулями, темами та формами діагностики

№	Назва і короткий зміст контрольного заходу	Мак балів	Характеристика критеріїв досягнення результатів навчання для отримання максимальної кількості балів
1.	Активність на практичних заняттях	40	<i>Теоретична підготовка</i> - відмінне розуміння теоретичного матеріалу, використання термінології точно та доречно; - відповіді логічні, структуровані, підкріплені прикладами або теоретичними доказами; - без труднощів, невимушено надаються відповіді на запитання, зокрема на складні або додаткові; <i>Участь у дискусіях</i> - ініціювання обговорення, надання пропозицій, активне реагування на ідеї інших; - надання обґрунтованих аргументів, посилення на наукові та навчальні джерела чи власний досвід; - дотримання етики дискусії, використання конструктивної критики, підтримка атмосфери співпраці. <i>Виконання практичних завдань</i> - завдання виконуються у повному обсязі, з урахуванням усіх вимог та інструкцій. - виконання завдання без допомоги викладачки або групи, демонстрація високого рівня розуміння матеріалу; - результати завдань чіткі, коректні, оформлені відповідно до встановлених стандартів; - демонстрація нестандартного підходу до виконання завдань. <i>Групова робота</i> - ініціація або координація виконання групових завдань, внесення пропозицій та способів їх реалізації; - активна допомога іншим членам групи, сприяння досягненню загальної мети; - суттєвий вплив висунутих пропозицій якості групового завдання. <i>Творчий підхід та ініціативність</i> - представлення нових, оригінальних ідей у виконанні завдань або дискусіях;

			- активність у виконанні додаткових завдань або внесення пропозицій щодо шляхів покращення результатів занять; - швидке реагування на зміни в завданні або додаткові запити викладачки
2.	Поточні практичні роботи - 8	40	завдання виконане в повному обсязі, усі аспекти враховані; рішення логічне, обґрунтоване, зрозуміле; продемонстровано розуміння сутності теми, матеріал викладено на високому рівні, використано рекомендовані джерела, дотримано вимог до оформлення; завдання виконано з урахуванням відповідних методів аналізу або розрахунків; чітко дотримано структуру завдання; відповідність академічному стилю; продемонстровано власний погляд, творчий підхід до вирішення завдання; використано нові або незвичні підходи, додаткові матеріали
3.	Виконання та презентація індивідуального проєкту	20	Аспірант творчо поставився до виконання індивідуального проєкту, самостійно здобув і використав, в тому числі за допомогою інформаційних технологій, нові знання для виконання професійно спрямованого індивідуального проєкту, пов'язаного із тематикою наукового дослідження; аргументовано презентує його, виявляючи комунікативну гнучкість під час обговорення та нестандартність мислення; надає повні, логічні, структуровані відповіді на запитання під час презентації, використовує точну термінологію, наводить приклади або аргументи для обґрунтування відповіді; використано творчий підхід, продемонстровано глибоке розуміння матеріалу <i>Виконання індивідуального проєкту може бути зараховано за умови наявності відповідного сертифіката або іншого документа за тематикою навчальної дисципліни або участь в міжнародному підвищенні кваліфікації, семінарі, вебінарі, кваліфікаційному тренінгу в рамках неформальної освіти, у т.ч. під час навчання під час навчання на онлайнкурсах від Prometheus, Coursera, Edex, CHAN Academy edX, EdEra та ін. (нідстава¹).</i>
Всього		100	

Загальні критерії оцінювання сформованості програмних результатів навчання під час підсумкового контролю

Оцінка за національною (4-бальною) шкалою	Шкала рейтингу Університету імені Альфреда Нобеля	Оцінка за шкалою ЄКТС	Характеристики представленої аспірантом відповіді
5 (відмінно)	90-100	A	Аспірант демонструє концептуальні та методологічні знання з дисципліни; критично оцінює концепції і теорії, співвідносить теорію з практикою; демонструє знання різноманітних підходів до вирішення проблеми, самостійного відбору і

¹ ПП-551-069 Положенні про підготовку здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» (пп. 3.13).

			якісної обробки додаткової наукової інформації та емпіричних даних; вміє обирати й реалізовувати (з елементами оригінальності й новизни) технології навчання залежно від цілей і завдань, що вирішуються в освітньому процесі, створювати умови конструктивної взаємодії з суб'єктами освітнього процесу; демонструє вміння започатковувати, планувати, реалізовувати та коригувати послідовний процес ґрунтового наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності, здійснювати критичний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей. За час навчання виявив вміння вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових знань, самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включатись в дискусії, відстоювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються, високий ступінь самостійності, академічної та професійної доброчесності
4 (дуже добре)	82-89	B	Аспірант припускається певних логічних помилок в аргументації власної позиції щодо розуміння концептуальних та методологічних знань з дисципліни; оцінює концепції і теорії, співвідносить теорію з практикою; демонструє знання різноманітних підходів до вирішення проблеми організації інформаційного пошуку, самостійного відбору і якісної обробки додаткової наукової інформації та емпіричних даних; вміє обирати й реалізовувати технології навчання залежно від цілей і завдань, що вирішуються в освітньому процесі, створювати умови конструктивної взаємодії з суб'єктами освітнього процесу; вміє започатковувати, планувати, реалізовувати та коригувати послідовний процес ґрунтового наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності, здійснювати аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей. За час навчання виявив вміння спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових знань, надавати вичерпні пояснення, переважно самостійно вирішувати поставлені завдання, включатись в дискусії, висловлювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються, самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною, діяти з академічною та професійною доброчесністю
4 (добре)	75-81	C	Аспірант припускається істотних логічних помилок в аргументації власної позиції щодо розуміння концептуальних та методологічних знань з дисципліни; відповідає на питання, але дає лише виклад базових аргументів і доказів, які пропонувані в лекціях і рекомендованих джерелах; демонструє знання різноманітних підходів до вирішення проблеми організації інформаційного пошуку, самостійного відбору і якісної обробки наукової інформації та емпіричних даних; ; є деякі незначні упущення і неточності, але без серйозних помилок під час вибору та реалізації технологій навчання залежно від цілей і завдань, що вирішуються в освітньому процесі, створенні умов конструктивної взаємодії з суб'єктами освітнього процесу; має незначні ускладнення у започаткуванні, плануванні, реалізації та коригуванні послідовного процесу ґрунтового наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності, здійсненні аналізу, оцінки і синтезу нових та комплексних ідей. За час навчання виявив вміння спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових знань, надавати пояснення, переважно самостійно вирішувати поставлені завдання, включатись в дискусії, висловлювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються, самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною, діяти з академічною та професійною доброчесністю
3 (задовільно)	67-74	D	Аспірант припускається істотних логічних помилок в аргументації власної позиції щодо розуміння концептуальних та методологічних знань з дисципліни; відповідає на питання,

			але дає лише виклад базових аргументів і доказів, які пропонувані в лекціях; є упущення і неточності під час оцінювання концепцій і теорій; має ускладнення у виборі й реалізації технологій навчання залежно від цілей і завдань, що вирішуються в освітньому процесі; має ускладнення у започаткуванні, плануванні, реалізації та коригуванні послідовного процесу ґрунтового наукового дослідження. За час навчання досить формально ставився до вирішення поставлених завдань, участі у дискусіях, презентації власної позиції в питаннях та рішеннях, що розглядаються; може вирішувати подібні завдання тим, що розглядались з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати з допомогою викладача, діє з академічною та професійною доброчесністю
3 (достатньо)	60-66	E	Аспірант має значні ускладнення в аргументації власної позиції щодо розуміння концептуальних та методологічних знань з дисципліни; відповідає на питання, але дає лише виклад базових аргументів і доказів, які пропонувані в лекціях; не вміє здійснити оцінку концепцій і теорій; має ускладнення у виборі й реалізації технологій навчання залежно від цілей і завдань, що вирішуються в освітньому процесі; має значні ускладнення у започаткуванні, плануванні, реалізації та коригуванні послідовного процесу ґрунтового наукового дослідження. За час навчання формально ставився до вирішення поставлених завдань, інколи виявляв вміння самостійно вирішувати завдання, долучатись до дискусій, пояснювати прийняті рішення; може вирішувати подібні завдання тим, що розглядались з викладачем, але допускає значну кількість грубих помилок, які може усувати з допомогою викладача, діє з академічною та професійною доброчесністю.
2 (незадовільно)	35-59	FX	Аспірант має значні ускладнення в аргументації власної позиції щодо розуміння концептуальних та методологічних знань з дисципліни, невірно визначає основні поняття навчальної дисципліни; майже не виявляє активності в започаткуванні, плануванні, реалізації та коригуванні послідовного процесу ґрунтового наукового дослідження; може відтворити лише окремі фрагменти з навчальної дисципліни. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни аспірант виконав, проте працював пасивно, його відповіді під час навчальних занять в більшості є невірними, необґрунтованими; допускає значну кількість грубих помилок, які може усувати з допомогою викладача
2 (незадовільно)	1-34	F	Аспірант не здатний продемонструвати розуміння основних понять навчальної дисципліни; не демонструє будь-яких знань або розуміння основних питань дисципліни; не вміє обирати й реалізовувати технології навчання залежно від цілей і завдань, що вирішуються в освітньому процесі; демонструє фундаментальне нерозуміння предмета та відсутність активності у проведенні наукового дослідження

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2006. 256 с.
2. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі : навчальний посібник. Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021. 100 с.

3. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А. А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 484 с.
4. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: навч. посібник. Харків: Вид-во НФаУ, 2009. 140с.
5. Короткова Ю. М., Новікова О. О., Мухіна Г. В. Основи педагогічної майстерності й творчості викладача закладу вищої освіти. Донецьк: ДонДУВС, 2023. 150 с.
6. Максименко С. Д., Меєрович М. Й., Шрагіна Л. І. Системне мислення: формування і розвиток: навч. посіб. Київ: Видавничий дім «Київо-Могилянська академія», 2020. 251 с.
7. Мачинська Н., Федорович А., Яремчук Н. Основи педагогічної майстерності: навч.-метод. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 286 с.
8. Отич О.М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи: підручник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 208 с.
9. Педагогічна комунікація: практикум / укладач О. М. Фенцик. Мукачево: вид-во МДУ, 2019. 162 с.
10. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти»: *Міністерство освіти і науки України*: офіційний вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standartna-grupu-profesij-vikladachi-zakladiv-vishoyi-osviti>
11. Пихтіна Н. П. Основи педагогічної техніки: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 316 с.
12. Психологічне забезпечення педагогічної майстерності: нав.-метод. посіб. Авт. упоряд. І. А. Бурлакова. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 276 с.
13. Психологія педагогічного спілкування: методичні вказівки до вивчення освітньої компоненти для студентів спеціальності 015 «Професійна освіта» / уклад.: І. М. Мороз. Київ: ЦП «Компринт», 2024. 48 с.
14. Стельмах Н.В. Новітні комунікативні технології. Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2020. 215 с.
15. Харченко Л. М. Соціальні комунікації: навч.-метод. посіб. Переяслав : «Видавництво КСВ», 2021. 76 с.

Допоміжна

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Мовленнєва комунікація: підруч. К.: Центр навч. Л-ри, 2004. 342с.
2. Голік О.Б. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект : навч. посіб. Донецьк : Вид-во «Ноулідж», 2010. 242 с.
3. Денисюк С.Г. Комунікологія: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2015. 102 с.
4. Діагностика і розвиток педагогічної майстерності у професійних навчальних закладах: кол. Монограф. / І. А. Зязюн [та ін.]. К.: Педагогічна думка, 2007. 263 с

5. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підруч. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 484 с. Режим доступу: <https://lira-k.com.ua/preview/12231.pdf>
6. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: навч. посіб. Х.: Вид-во НфаУ, 2009. 140 с.
7. Кіліченко О.І. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід. ІваноФранківськ, 2012. 206 с. Режим доступу: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/library/kilichenko.pdf>
8. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. К. : Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4631/1/I_Kovalynska_NC_GI.pdf
9. Ковальчук В. І. Розвиток педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання ПТНЗ у післядипломній освіті (теоретико-методичний аспект): монографія. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2014. 396 с.
10. Ковальчук В. І., Сергєєва Л. М., Молчанова А. О. Як стати майстерним педагогом: навч.-метод. посіб. К.: «Арт Економі», 2011. 184 с.
11. Колосов А.Б., Волянчук Н.Ю., Ложкін Г.В. Психологічні детермінанти функціональної неграмотності суб'єкта педагогічної діяльності. Вісник післядипломної освіти, 2019. Випуск 7(36) «Серія «Соціальні та поведінкові науки». С 78-97. <https://doi.org/10.32405/2522-9931>
12. Кравченко О. В. Професійне самовиявлення особистості майбутнього викладача. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2020. Вип. 186. С. 199-203. Режим доступу: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2020-1-186-199-203>.
13. Красницька О. Педагогічна майстерність викладача вищої військової школи: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 528 с.
14. Кузьмінський А. І. Розвиток педагогічної майстерності викладача вищої школи в умовах неперервної полікультурної освіти : навч.-метод. посіб. – Черкаси: Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2009. 81 с.
15. Лавріненко О. А. Педагогічна майстерність в історико-педагогічному вимірі: теорія, практика, поступ: монографія. К.: Богданова А. М., 2009. 328 с.
16. Марченко О.Г. Основи педагогічної майстерності. Х.: Вид. група «Основа», 2009. 112 с
17. Невербальні засоби комунікації як запорука успіху оратора (тези магістрантів слов'янського відділення Інституту філології) / за ред. В. В. Герман та Н. Соларьової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 48 с. Режим доступу: http://library.sspu.edu.ua/wpcontent/uploads/2018/04/Verbalny_zasobi_komunikacii.pdf
18. Основи психолого-педагогічної підготовки у вищій школі: навч.-метод. посібник для практичних занять та самостійної роботи студентів / Автори-упорядники Л.В. Маляр, В.І. Староста, М.І. Кухта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 84 с. Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/43642>

19. Отич О. М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи: підручник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 208 с. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/26548/1/2652_OTICH_KIEB2.pdf
20. Педагогічна майстерність: комплекс навчально-методичного забезпечення магістрів всіх спеціальностей денної форми навчання. Укл.: Воляннюк Н.Ю., Москаленко О.В. К. : НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», 2016. 65 с. <http://psy.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/04/NMK-Ped.master..pdf>
21. Пилипчик В.В. Розвиток педагогічної майстерності вчителя в предметних методиках навчання : монографія. К., 2007. 176 с.
22. Порадник для професійного педагогічного та наукового зростання освітян: наук.-метод. посіб./за ред. О. Петровського, І. Трубавіної. Харків, 2023. 302 с.
23. Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (13 травня 2022 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2022. 318 с. Режим доступу: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/2022/zbirnik_maket_SG-13-05-2022.pdf
24. Руденко М.В. Комунікативні процеси у педагогічній діяльності. Креативні технології навчання: навч. посіб. Київ: КНУБА, 2016. 204 с.
25. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підруч. Київ: Міленіум, 2006. 344 с.
26. Сходинки до педагогічної майстерності : словник з курсу «Основи педагогічної майстерності» / уклад.: Л. Л. Бутенко, О. Г. Ігнатович. Старобільськ, 2015. 136 с. Режим доступу: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/405/Slovnuk%20Osnovy%20ped%20masterstva.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
27. Федірчик Т. Д. Розвиток педагогічного професіоналізму молодого викладача вищої школи (теоретико-методичний аспект) : монографія. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2015. 448 с.
28. Філатова Л. С. Педагогічна майстерність: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних університетів за спеціальностями 013 Початкова освіта; 016 Спеціальна освіта. Харків : ХНПУ, 2021. 90 с.
29. Bolkan S., Griffin D. J., Goodboy A. K. Humor in the classroom: the effects of integrated humor on student learning. *Communication Education*. 2018. Vol. 67. № 2. P. 144-164.
30. Chesebro J. L. Effects of Teacher Clarity and Nonverbal Immediacy on Student Learning, Receiver Apprehension, and Affect. *Communication Education*. 2003. Vol. 52. Issue 2. P. 135-147.
31. Drucker D. J., Fleischhauer K. Language pedagogy in a pandemic : The shift to online instruction at a German university during the COVID-19 crisis. *Journal of Pedagogical Research*. 2021. Vol. 5. Issue 1. P. 172-187.
32. Goodboy A. K., Weber K., Bolkan S. The effects of nonverbal and verbal immediacy on recall and multiple student learning indicators. *The Journal of Classroom Interaction*. 2009. College of Education, University of Houston. P. 4-12.

33. Livingstone S. Critical reflections on the benefits of ICT in education. *Oxford review of education*. 2012. Vol. 38. Issee 1. P. 9-24.
34. Livingstone S., Blum-Ross A. Parenting for a digital future: how hopes and fears about technology shape children's lives. Oxford University Press, США, 2020.
35. Matsumoto D., Frank Mark G. Nonverbal Communication. San Francisco State University and Humintell LLC, USA, 2013. 336 p.
36. Shi X., Wilson S. R. Influence. *The International Encyclopedia of Organizational Communication*. 2017. John Wiley & Sons, Inc. P. 1-13.
37. The Social Psychology of Nonverbal Communication. Edited by A. Kostic, D. Chadee. Palgrave Macmillan, 2014. P. 43-57.
38. Volianiuk, N.; Lozhkin, G.; Simkova, I. Fatores de deformação profissional da personalidade dos professores na escola superior da Ucrânia. *Revista Ibero-Americana de Estudos em Educação*, Araraquara, v. 17, n. 2, p. 1578–1593, 2022. DOI: 10.21723/riaee.v17i2.17018. Disponível em: <https://periodicos.fclar.unesp.br/iberoamericana/article/view/17018>. Acesso em: 17 set. 2022. DOI: <https://doi.org/10.21723/riaee.v17i2.17018>

1. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

Адреси електронних бібліотек:

1. Бібліотека ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля». URL: <https://lib.duan.edu.ua/uk/>
2. Бібліотека імені В. Вернадського. URL: <http://w.w.w.nbu.gov.ua/>
3. Бібліотека імені Максимовича. Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка. URL: <http://www.library.univ.kiev.ua/eng/title4.php3>
4. Бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua/>
5. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. URL: <http://dnrb.gov.ua/ua/history/>
6. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://w.w.w.ognb.odessa.ua/>

Інтернет-джерела

1. <https://mon.gov.ua/ua> – сайт Міністерства освіти і науки України
2. <http://naps.gov.ua/> – сайт Національної академії педагогічних наук України
3. <https://imhttps://imzo.gov.ua/zo.gov.ua> – сайт Інституту модернізації змісту освіти
4. <http://osvita.org.ua> – освітній портал (каталог освітніх ресурсів, новини освіти).
5. <http://osvitanet.com.ua/> – навчально-методичний сайт ЗАТ – Інститут передових технологій.
6. <http://iat.kiev.ua/> – Інститут передових технологій.

7. <http://www.edu-ua.net> – освітня українська мережа.
8. <http://www.ednu.kiev.ua/> – Educational Network Ukraine (українські інформаційні ресурси, пов'язані з освітніми організаціями, інформація про системи освіти найбільш розвинутих країн, гранти, преса, виставки, конференції, фірми та ін.).
9. <http://www.osvita.org> – освітньо-консультативний центр – Освіта.
10. <http://o-svit.iatp.org.ua> – каталог освітніх ресурсів О-СВІТ: інформація для учнів, студентів, педагогів, науковців.
11. <http://www.osvita.org.ua/> – освітній портал (події освіти, статті тощо).
12. <http://www.umo.edu.ua> – ДВНЗ — Університет менеджменту освіти НАПН України.
13. <http://proftekhsosvita.org.ua/uk/> – портал професійно-технічної освіти України.

Навчальне видання

Робоча програма навчальної дисципліни

«Педагогічна майстерність та комунікація викладача»

Підписано до друку _____ Формат 60х84/16. Ум. друк. арк. _____
Оперативна поліграфія. Зам. № . Тираж прим.

Університет імені Альфреда Нобеля.
49000, м. Дніпро, вул. Січеславська набережна, 18.